

IULIU STANCIU

UN SEJUR
ÎN CHINA

Roman

DIN PARTEA AUTORULUI

În cartea CRONICA FAMILIEI MELE aminteam, între altele, de călătoriile efectuate de subsemnatul, cu precădere în interes de serviciu – colaborare la fizica laserilor.

Dintre toate aceste drumuri derulate pe câteva meridiane, m-a impresionat profund cel din China. Toate locurile de pe Terra au farmecul, specificul propriu, dar China este unică. Din toate punctele de vedere.

De aceea, aş dori să reiau capitolul din cartea amintită care redă acea călătorie și să îi dau o extensie mai amplă, atâta cât să cuprindă o carte de sine stătătoare.

Cartea de față.

1.

Cu ideea de CHINA am luat cunoștință de timpuriu, încă din clasele elementare. Atunci, la mai puțin de 15 ani, mi-a căzut în mână cartea CASA DE LUT a scriitoarei americane Pearl S. Buck (1892-1973), laureată Nobel pentru literatură în 1938, care a trăit și a scris în China, după propria-i mărturisire. Autoarea prezintă o imagine vie a ceea ce era China în timpul domniei ultimului împărat, ca și marile frământări politice și sociale ale secolului al XX-lea. Această poveste clasică, emoționantă a onestului fermier Wang Lung și a devotatei sale soții constituie o lectură necesară pentru cei care vor să cunoască profunde schimbări petrecute în viața poporului chinez în secolele trecute. Deși au trecut mai bine de 60 de ani de când acest remarcabil roman a câștigat Premiul Pulitzer (înainte de Nobel), și-a păstrat popularitatea, devenind unul dintre marile romane ale literaturii clasice moderne. „Pot să scriu doar despre ceea ce cunosc, și nu cunosc altceva decât China, pentru că totdeauna am trăit acolo” scria Pearl.S.Buck

Iată un fragment din cartea în discuție:

Pentru prima oară în viața sa, Wang Yuan, fiul lui Wang Tigrul, intra în casa de lut a lui Wang Lung, bunicul său. În ziua în care se întorsese din sud și se certase cu tatăl său, Wang Yuan împlinise nouăsprezece ani. Într-o seară de iarnă, când

vântul de nord aducea uşoare răbufniri de zăpada, lovind grătarele de la ferestre, Wang Tigru stătea singur în sala cea mare a casei sale și privea licărul domol al cărbunilor în vatră, cum făcea întotdeauna, depănând vise și gândindu-se că, într-o bună zi, fiul său se va întoarce acasă bărbat în toată puterea și va conduce armatele lui spre victoriile pe care el le plănuise de mult, dar nu avusese timp să le ducă la îndeplinire deoarece bătrânețea îl cuprinsese înainte de vreme. În noaptea aceasta, Wang Yuan, fiul Tigruului se întorsese acasă, exact atunci când nu se aștepta nimeni.

Peste decenii, voi avea prilejul nesperat să vizitez China, cu povestea fermierului chinez în minte. Sejurul acela este chiar subiectul cărții de față.

Impulsionat de tata, care-mi procura broșuri și cărți, numai el știe cum, cât și de diferite persoane cu biblioteci personale, apoi de profesorii de limba română care îmi repetau: *Tu să te faci scriitor!*, impresionați de emanciparea mea literară, am comutat în cele din urmă activitatea științifică pe cea de scriitor.

Destinul – în care eu nu cred, dar așa se zice – mi-a scos în cale și alte surse de lectură, chiar din primele clase de școală. Una dintre acestea era soția pretorului din Stâlpeni de Argeș, (funcție desființată între timp), unde tatăl meu își avea serviciul de jandarm regal. Elegantă, stilată și binevoitoare, doamna Lidia, așa o chema, mă recompensa de fiecare dată când îi aduceam oala de lapte de la vaca gazdei noastre. Cea mai frecventă recompensă pentru drumul meu era o carte. Peretele sufrageriei sale sprijinea o bibliotecă pe măsură, de pe rafturile căreia doamna îmi alegea darul promis.

– Uite *Cuore*, îmi întinde domnia sa o carte, de *Edmondo de Amicis*. Ai auzit de el?

– De *Cuore* sau de *Amicis*? întreb eu, declanșând râsul doamnei.

Altă sursă era o doamnă în vârstă, descoperită de mine la Dobrești de Muscel, comuna lui Ion Mihalache, șeful Partidului Țărănesc, unde fusese mutat tata cu serviciul de jandarm comunal. Doamna Crăznaru, despre care e vorba, era moșiereasa locală, ce îi ținea companie domnului Mihalache, celălalt moșier. O vizitam des pe octogenara moșiereasă care fiind singură – soțul îi murise într-un accident la vânătoare, secerat de un glonț, nu se știe cât de întâmplător, iar băiatul, un descreierat, o tulise la Paris, probabil ca să vadă dacă pariziencele preferă **chocolat** ori **choc au lit** (*ciocolată* sau *șoc la pat*) – apela des la serviciile celor tineri, între care figuram și eu. Casa ei, o clădire veche, asaltată pe la colțuri de mucegai, era situată la liziera pădurii, departe de vatra satului, unde erau toate facilitățile: piața, primăria, școala, poșta, astfel că biata bătrână apela la noi, cei tineri, pentru a o servi. Dar, spre deosebire de ceilalți, mai hapsâni, eu mă mulțumeam drept recompensă pentru serviciul meu, cu... o carte! Se repeta cazul doamnei Lidia de la Stâlpeni. Biblioteca moșieresei, la fel de bogată ca cealaltă, a doamnei Lidia, era veche ca stăpâna ei și la fel de uzată, dar îmi oferea minunate lecturi, care îmi animau imaginația și îmi îmbogățeau cunoștințele, cu care îi uimeam pe colegii de școală. După ce o serveam, îmi arăta biblioteca.

– Dragă, alege o carte, care îți place! Și să trăiești!

Mă bătea amical pe spate și îmi mai întindea o felie de pâine cu gem de fructe.

Ea avea și niște slujitori, în casă, prin curte și pe moșie, dar nu avea încredere în ei: „Slugile, domnule, au fost inventate ca să-i fure pe stăpâni!”

A decedat chiar a doua zi după plecarea noastră din Dobrești. Toată bogata ei avere a rămas de izbeliște, în ghearele localnicilor.

Apoi, au venit comuniștii. Ion Mihalache, care înființase Partidul Țărănesc, îl asociase cu Partidul Național al lui Iuliu Maniu, de peste Carpați, rezultând Partidul Național Țărănesc, partid istoric, care alături de Partidul Național Liberal al Brătienilor, făcea opoziție comuniștilor. Asta i-a costat viața, atât a conducătorilor, cât și a partidelor acestora.

*

Aș dori să explic evenimentele anterioare vizitei mele asiatice, inclusiv motivul acestei vizite, care a fost efectuată în interes de serviciu.

La zece ani după încadrarea mea la Institutul de Fizică Atomică, pentru cercetarea și realizarea produselor optoelectronice, cu precădere pe bază de laseri, după o serie de rezultate pozitive și colaborări cu institute de profil din străinătate, a venit rândul Chinei să fie parteneră cu noi la acest capitol. Optoelectronica – o ramură tehnico-științifică nou apărută (cineva afirma că optoelectronica, cu laserul, exponentul acesteia cel mai important, va reprezenta în sec. XXI ceea ce a reprezentat electricitatea în sec. XX) – se afirma tot mai puternic, cu ramificații și realizări de excepție.

În dimineața aceea senină, care anunța o nouă zi toridă, mă îndreptam gânditor, spre serviciu. Țăranii precupeți din zonă te ademeneau cu legume și zarzavaturi proaspete și ieftine, înșirate pe trotuare ca, după dispariția salariaților în laboratoare, să plece acasă, cu coșurile goale și buzunarele pline. Uneori era invers.

Deasupra blocului turn de la intrarea în institut, trona impunătorul atom metalic, ce sfida orizontul și străjuia o lume a științei concentrată în zona platformei navei amiral a fizicii românești. Zilnic ne întâmpina, maiestuos și indiferent la necazurile noastre cotidiene, minuscule în raport cu uriașele lui dimensiuni. În dimineața aceasta îl priveam mai atent, de parcă m-aș fi așteptat ca electronii lui din sfere metalizate, plasați pe orbite de sârmă, să prindă a se roti în jurul nucleului uriaș, după modelul imaginat de fizicieni.

De aceea, cu ochii în sus, era gata să dau peste cineva, care m-a prins zdravăn de mână. Mă pregăteam să formulez o scuză, conform principiului shakespearian de a evita pe cât posibil conflictele cu semenii, (dar dacă ai fost prins într-o dispută să nu cedezi până nu ieși învingător), când cel de care m-am ciocnit îmi zâmbește amical:

– Bine că te-am prins. Să-ți dau o veste: mergem în China!

Era Viorel Boncea, un coleg. Sclipitor, bronzat, proaspăt întors din concediu.

– Cum ai zis? În Kenya? Ca și când ai zice că mergem până colea la Ploiești!

Mi-a zâmbit cu duioasă înțelegere:

– Nu, dragul meu! În China.

– Fii serios! În China?... Pe urmele lui Marco Polo?... Venețianu' ăla care zicea că în China acoperișurile caselor sunt de aur? Oare așa or fi și acum?

– Avem ocazia să ne convingem personal!

– Cine, noi doi?

– Exact, noi doi.

– Mă înnebunești! Ca ce chestie?

– Ca răspuns la vizita de anul trecut a delegației de fizicieni chinezi care ne-au vizitat institutul și ne-au propus o colaborare.

Probabil că explicația nu m-a convins și acest lucru cred că era zugrăvit pe chipul meu, că Boncea a continuat cu lămuririle:

– Nu ții minte?

– Ba da, dar de ce chiar noi?

– Ne-au nominalizat ei. Le-a plăcut seria de dozimetre la care ai lucrat tu. Iar eu, fiindcă le-am prezentat familia de laseri cu heliu-neon, de care sunt foarte interesați.

– Dragul meu, hai mai alături, că ne lovim de cei care trec. Spune-mi, directorul a fost de acord cu asta? Parcă anunțase, la o ședință în aulă, că plecările în străinătate le aprobă numai el personal. Și în legătură cu delegația, nu cumva o avea el, ca de obicei, varianta lui, din care nu lipsește persoana domniei sale?

Îngrijorarea mea izvora din convingerea că directorul cu pricina nu vrea să-și tempereze nici o clipă spiritul de lider.

– O avea-o, dar acuma e plecat din țară, așa că aprobarea a dat-o Popovici.

Popovici era adjunctul. Prevedeam că, la întoarcerea directorului, va cădea un cap. Acesta era teroarea institutului, chemarea lui la ordin echivalând cu impresia de a fi împins în fața plutonului de execuție.

– Acum, zice el, eu mă grăbesc, dar o să stăm de vorbă. Pa, și gândește-te la China!

Am rămas stană de piatră, în mijlocul trotuarului pustiu, apoi am pornit, îngândurat, ascultându-mi bătăile accelerate ale inimii. Mă îndreptam spre casă, cu gândul blocat în zona Asiei, auzi tu, tocmai în China!, când mă ciocnesc cu un pieton ce venea din sens invers:

– Pardon! mă scuz eu.

– Scuze! vine replica, iar o mână întinsă îmi scutură propria mână, și aud vocea cunoscută a celui din fața mea: A, dumneata erai, dar pari întors pe dos!

Era silueta masivă a unei cunoștințe, inginer, vecin cu mine. I-am explicat motivul pentru care par a fi parașutat din cosmos.

– Unde, vecine, în China? Păi, nu te supăra, dar pentru o așa veste trebuie să faci cinste! Dar, mai întâi hai la mine acasă, ca să ieși cunoștință cu China!

– Ai vreun chinez prin apartament? glumesc eu.

– Am o chinezoaică! Hai după mine...

Locuia la etajul întâi al blocului de peste drum de mine. Am pășit în urma lui, admirându-i spatele lat, ca de luptător *sumo*, și pletele ce îi fâlfâiau pe la urechi. Părea *Gerard Departieu*, aterizat în cartierul nostru. Îl chema Anton Cigoianu, dar toți îi spuneau domnu' Toni.

Am intrat în bloc, prin bunăvoința domnului Toni, am urcat treptele, plimbând palma pe balustrada de oțel, și prima ușă de pe palier se deschide brusc, iar o doamnă cu părul pus pe bigudiuri voia să iasă la ghenă, cu un coș de gunoi în mână.

Era prezentabilă, avea gropițe în obrajii îmbujorați, și sânii voluptuoși.

Ne-am oprit toți trei, iar doamna îl întreabă pe amabilul meu însoțitor:

– Ce se întâmplă, Toni? A, scuzați, eu tocmai...

Abia respirând din cauza urcușului și a tonajului propriu, cel întrebat răspunde, enigmatic:

– Dragă, ți-era dor de China? Haideți înăuntru!

Am intrat, sufocat de atâtea surprize, eu, obișnuit cu scurgerea molcomă a timpului, nezdruncinat de evenimente emoționante.

– Ce cauți cu privirea agitată, o cunoști pe Violeta, scumpa mea jumătate?

– Desigur, răspunde aceasta, doar suntem vecini, nu? Dar, ce e cu China, dragă? se răsuțește ea spre masivul său partener, cu capul ei plin de bigudiuri, încât părea Sinan Pașa, gata de atac.

Destul de rapid s-au lămurit lucrurile. Ei au aflat că eu urmam să plec în China, iar eu, că chinezoaica amintită era chiar doamna cu bigudiuri, pe care și le-a mascat acoperindu-le cu un batic oranj, în timp ce îmi destăinuia că fusese secretară la Ambasada română din Beijing.

Am rămas stupefiat, de atâtea noutăți.

– Ați fost în China?

– Da, vecine, am stat acolo aproape trei ani.

– S-a întors ca să se mărite cu mine. Ca să mă facă fericit, a zâmbit nu prea convingător masivul ei soț.

Așezați comod la masa cu blat de cristal, din sufrageria curată și parcă pusă și ea pe bigudiuri, am discutat despre subiectul la zi, ce pentru mine era fierbinte: China.

Trecând cu vederea unele date legate de postura doamnei Violeta, fortuita mea sursă de informații legate de China, devenită uimitor de rapid punctul cel mai de interes al meu din întreaga noastră Galaxie, am să mă concentrez pe ceea ce înseamnă China și cum o poți înțelege, pentru a avea câștig de cauză în abordarea acestei țări mare cât un continent și necunoscută ca Planeta Marte.

– Când plecați, domnule? Nu de aici, zâmbește ea, văzând că m-am schimbat brusc la față și mă mișc derutat pe scaun, în China...

– A, săptămâna viitoare, doamnă.

– E timp destul, inclusiv pentru a lua cunoștință despre ținta călătoriei. Eu am să vă spun câte ceva despre ce știu eu legat de China, oamenii, obiceiuri, ce trebuie aflat despre această țară...

– Mulțumesc mult, și sunt numai ochi și urechi. Ascult!

– Cu o populație de circa un miliard de locuitori...

– Cât ați spus? Un miliard?

– Exact, acum doi ani a atins miliardul. Cu un nivel de poluare deosebit de ridicat, capitala Republicii Populare Chineze, Beijing, „capitala Nordului” sau Pekin, vechea denumire, este al treilea municipiu, ca mărime, după Chongqing și Shanghai.

China este asociată ca țară cu confucianismul și Budhismul, socialismul și comunismul, cu zone libere, țara celui mai rapid tren pe o rută fără rival, țara Marelui zid chinezesc și a Orașului Interzis, a Marelui marș inițiat de Mao.

Surescitat, ascultam descrierea făcută de soția inginerului, care a ieșit pe balcon la o țigară. Documentată și excelentă naratoare, doamna m-a captivat complet.